

WYMAGANIA EDUKACYJNE
PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
Technikum Rolnicze, Technikum Geodezyjne, Technikum Weterynaryjne
Klasa III
Opracowała Ilona Strugała

DZIAŁ: ISTOTA FUNKCJONOWANIA GOSPODARKI

Stopień DOPUSZCZAJĄCY otrzymuje uczeń, który:

- **wyjaśnia pojęcia:**
przedsiębiorczość, temperament, introwertyk, ekstrawertyk, motyw, potrzeba, asertywność, lider, analiza SWOT, dobra ekonomiczne, substytucja, komplementarność, koszt alternatywny, prywatyzacja, reprivatyzacja, restrukturyzacja, demonopolizacja, rynek, popyt, podaż, mechanizm rynkowy, klient, konsument, nabywca, elastyczność cenowa popytu, elastyczność cenowa podaży, równowaga rynkowa, cena równowagi, ilość równowagi, niedobór rynkowy, nadwyżka rynkowa, PKB (realne, nominalne), produkcja globalna, wzrost gospodarczy, spożycie (ogólne, indywidualne), cykl koniunkturalny, równowaga makroekonomiczna, nierównowaga makroekonomiczna, budżet domowy, dochód zysk, spółdzielnia, spółka, rynek kapitałowy, akcja, obligacja, weksel, ceduła, hossa, bessy, budżet państwa, deficyt budżetowy, dług publiczny, samorząd terytorialny, decentralizacja, transfer, wydatki;
- **podaje przykłady** dóbr substytucyjnych i komplementarnych;
- **wymienia:**
podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej, podstawowe mierniki makroekonomiczne, fazy cyklu koniunkturalnego, podstawowe podmioty w gospodarce rynkowej, podstawowe źródła informacji gospodarczej;
- **opisuje** pracę maklera giełdowego;
- **przedstawia** źródła dochodów i kierunki wydatków budżetu państwa i samorządu terytorialnego.

Stopień DOSTATECZNY otrzymuje uczeń, który:

- **opisuje** cechy człowieka przedsiębiorczego;
- **dokonuje podziału:**
dóbr oraz zasobów ekonomicznych wg różnych kryteriów, rynku wg różnych kryteriów;
- **charakteryzuje** przemiany gospodarcze w Polsce oraz ich skutki;
- **przedstawia** źródła dochodów i kierunki wydatków w gospodarstwie domowym;
- **wyjaśnia** mechanizm funkcjonowania Giełdy Papierów Wartościowych;
- **analizuje** strukturę dochodów i wydatków swojej rodziny;

- **ustala** źródła potencjalnych oszczędności w budżecie domowym;
- **omawia** zasady konstruowania budżetu państwa.

Stopień **DOBRY** otrzymuje uczeń, który:

- **dokonuje hierarchizacji** cech człowieka przedsiębiorczego;
- **rysuje** piramidę potrzeb wg Masłowa;
- **wyjaśnia:**
związek między dobrami, prawo popytu i prawo podaży, funkcjonowanie mechanizmu rynkowego, podstawowe sposoby lokowania oszczędności;
- **opisuje:**
instytucje powstałe w okresie przemian gospodarczych w Polsce, zasady funkcjonowania kas oszczędnościowo-pożyczkowych;
- **charakteryzuje:** podstawowe mierniki makroekonomiczne, fazy cyklu koniunkturalnego;
- **klasyfikuje** przedsiębiorstwa według znanych mu kryteriów;
- **wyszukuje w Internecie:** notowania i komunikaty spółek, informacje gospodarcze;
- **ocenia** zdolność rodziny do zaciągania kredytów;
- **analizuje** sprawozdania statystyczne przedsiębiorstw.

Stopień **BARDZO DOBRY** otrzymuje uczeń, który:

- **wyjaśnia:**
znaczenie przedsiębiorczych postaw dla funkcjonowania gospodarki oraz mechanizmy regulujące zachowania człowieka, jakie czynniki mają wpływ na wysokość PKB, teorię Keynesa dotyczącą cyklu koniunkturalnego;
- **dokonuje analizy SWOT** własnej osoby;
- **omawia** zasadę racjonalnego gospodarowania;
- **porównuje** gospodarkę rynkową i centralnie sterowaną;
- **przedstawia** kierunki restrukturyzacji przedsiębiorstw w okresie przemian gospodarczych;
- **charakteryzuje** najważniejsze reformy okresu przemian;
- **przedstawia graficznie:**
popyt i podaż na rynku dóbr i usług, zmiany popytu i podaży pod wpływem zmian różnych czynników;
- **określa** znaczenie i funkcje podstawowych podmiotów w gospodarce rynkowej;
- **interpretuje:**
tabele z notowaniami giełdowymi, założenia budżetu państwa na podstawie internetowych danych Ministerstwa Finansów;

- **uzasadnia** konieczność decentralizacji finansów publicznych.

Stopień CELUJĄCY otrzymuje uczeń, który:

- **posiada wiadomości i umiejętności** znacznie wykraczające poza program nauczania,
- **wykazuje** szczególne zainteresowanie przedmiotem nauczania,
- **aktualizuje wiedzę** w oparciu o wiadomości zamieszczone w publikacjach i programach tv

DZIAŁ: PRACA.

Stopień DOPUSZCZAJĄCY otrzymuje uczeń, który:

- **wyjaśnia:**
rolę pracy w gospodarce, zasady przygotowania się do rozmowy kwalifikacyjnej, ;
- **wyjaśnia pojęcia:**
zasoby siły roboczej, stopa bezrobocia, wiek produkcyjny, ludność aktywna zawodowo, popyt i podaż na rynku pracy, mobbing;
- **wyróżnia** rodzaje bezrobocia;
- **wymienia:**
podstawowe czynniki kształtujące stopę bezrobocia, miejsca, w których można szukać pracy, listę rzeczy, które należy zabrać na rozmowę kwalifikacyjną, warunki, jakie musi spełnić dobrze skonstruowana umowa o pracę, podstawowe zasady przygotowania miejsca pracy dla niepełnosprawnych, funkcje płacy, przyczyny mobbingu, przejawy mobbingu, sposoby przeciwdziałania mobbingowi, cechy osobowości przełożonego, które sprzyjają stosowaniu mobbingu wobec podległych mu pracowników;
- **rozdziela** podstawowe typy umów o pracę;
- **wskazuje** na korzyści pracodawców z zatrudnienia osób niepełnosprawnych;
- **przedstawia** formy wynagradzania.

Stopień DOSTATECZNY otrzymuje uczeń, który:

- **przedstawia** funkcje pracy;
- **ocenia** metody przeciwdziałania bezrobociu;
- **wymienia:**
aktywne i pasywne metody walki z bezrobociem, warunki zwiększające prawdopodobieństwo zostania bezrobotnym, wady i zalety różnych typów umowy o pracę z punktu widzenia pracownika i pracodawcy, podstawowe prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy, korzyści wynikające z pracy;
- **wyjaśnia** prawo popytu i prawo podaży na rynku pracy;
- **opisuje** plan własnego rozwoju zawodowego;

- **określa** formy pomocy oferowane przez agencje pośrednictwa pracy;
- **stosuje** komputer i Internet do komunikacji z pracodawcą;
- **analizuje** pytania, które mogą być zadane w czasie rozmowy kwalifikacyjnej;
- **omawia** sposoby rozwiązania umów o pracę.

Stopień **DOBRY** otrzymuje uczeń, który:

- **charakteryzuje:**
pracę jako wartość, poszczególne rodzaje bezrobocia, inne formy zatrudnienia (umowa o dzieło, umowa-zlecenie);
- **określa** gdzie i w jakich instytucjach należy szukać pomocy w przypadku zostania bezrobotnym;
- **analizuje** ogłoszenia prasowe z ofertami pracy
- **projektuje:**
przebieg rozmowy telefonicznej (symulacyjnej) z potencjalnym pracodawcą, dokumenty w zależności od charakteru pracy i stanowiska;
- **planuje** odpowiedzi na potencjalne pytania w czasie rozmowy kwalifikacyjnej;
- **podaje przykłady:**
sytuacji, w których pracodawca nie może rozwiązać umowy o pracę, szczególnego traktowania osób niepełnosprawnych przez pracodawcę;
- **wymienia:**
dodatkowe prawa pracowników młodocianych i kobiet, warunki, które musi spełnić pracodawca, aby uzyskać status zakładu pracy chronionej;
- **dokonuje hierarchizacji** korzyści wynikających z pracy;
- **wyjaśnia** związek zachodzący między wzrostem bezrobocia a nasileniem zjawiska mobbingu;
- **opisuje** atmosferę, która powinna panować w miejscu pracy, aby nie dochodziło do przejawów mobbingu

Stopień **BARDZO DOBRY** otrzymuje uczeń, który:

- **analizuje:**
przyczyny nierównowagi na rynku pracy (krajowym i lokalnym), strukturę lokalnego rynku pracy;
- **przedstawia:**
strukturę przestrzenną bezrobocia w Polsce, popyt i podaż na rynku pracy, zmiany popytu i podaży na rynku pracy pod wpływem zmian różnych czynników;

- **projektuje:**
własne ogłoszenie prasowe o poszukiwaniu pracy, przykładową rozmowę kwalifikacyjną występując w roli pracodawcy i pracownika, sytuację negocjacji podwyżki w rozmowie z pracodawcą;
- **wskazuje** typowe błędy w życiorysach i listach motywacyjnych;
- **pisze** życiorys (CV) i list motywacyjny w odpowiedzi na konkretną ofertę;
- **interpretuje** podstawowe zapisy kodeksu pracy.

Stopień **CELUJĄCY** otrzymuje uczeń, który:

- **posiada wiadomości i umiejętności** znacznie wykraczające poza program nauczania,
- **wykazuje** szczególne zainteresowanie przedmiotem nauczania,
- **aktualizuje wiedzę** w oparciu o wiadomości zamieszczone w publikacjach i programach tv

DZIAŁ: PRZEDSIĘBIORSTWO.

Stopień **DOPUSZCZAJĄCY** otrzymuje uczeń, który:

- **wymienia:**
znane typy spółek, podstawowe zasady sporządzania biznesplanu, zasady doboru pracowników, formy motywowania pracowników, zasady prowadzenia ewidencji sprzedaży dla podatku zryczałtowanego;
- **wyjaśnia pojęcia:**
przedsiębiorstwo, przedsiębiorca, spółka, spółdzielnia, fundacja, stowarzyszenie, organizacja non profit, dywidenda, holding, korporacja, koncern, monopol, nisza rynkowa, potencjalny rynek, lokalizacja, joint – venture, wadium, amortyzacja, inwentaryzacja, marketing, dumping, sponsoring, merchandising;
- **wyjaśnia** znaczenie skrótów: NIP, REGON;
- **określa** cele marketingu w przedsiębiorstwie.

Stopień **DOSTATECZNY** otrzymuje uczeń, który:

- **charakteryzuje** najbardziej popularne rodzaje spółek (S.C., spółka jawna, z o.o., S.A.);
- **wyjaśnia:**
znaczenie marki firmy lub produktu, zarządzania dokumentacją firmy;
- **wymienia** zasady prowadzenia polityki cenowej;
- **omawia** sposoby reklamowania towarów i usług;
- **ocenia** wydajność pracy;
- **rozdziela** style kierowania;

- **określa** zasady wypełniania księgi przychodów i rozchodów.

Stopień **DOBRY** otrzymuje uczeń, który:

- **rozdziela** spółki osobowe i kapitałowe;
- **wyjaśnia:**
funkcje Zarządu, Rady Nadzorczej i Walnego Zgromadzenia, jak rozpoznać rynek i gdzie ulokować firmę, na czym polegają działania public relations;
- **wymienia:**
źródła finansowania firmy i klasyfikuj koszty, podstawowe zasady tworzenia strategii marketingowej, zasady prowadzenia ewidencji zakupów i sprzedaży dla podatku VAT;
- **określa:**
wady i zalety stylów kierowania, zasady zarządzania dokumentacją firmy;
- **opracowuje** listę płac;

Stopień **BARDZO DOBRY** otrzymuje uczeń, który:

- **wyjaśnia** wady i zalety prowadzenia działalności gospodarczej jako jednoosobowy przedsiębiorca;
- **opracowuje:**
oprosty biznesplan, symulację obsługi klienta w wybranej sytuacji;
- **rejestruje** firmę w najprostszym wariantcie (jednoosobowy przedsiębiorca);
- **projektuje:**
logo firmy zgodnie z poznanymi zasadami, pracę zespołu;
- **planuje** rekrutację pracowników w warunkach symulacyjnych;
- **rozdziela** stanowiska kompetencje, zadania i czas pracy;
- **wystawia** (wypełnia) fakturę VAT.

Stopień **CELUJĄCY** otrzymuje uczeń, który:

- **posiada wiadomości i umiejętności** znacznie wykraczające poza program nauczania,
- **wykazuje** szczególne zainteresowanie przedmiotem nauczania,
- **aktualizuje wiedzę** w oparciu o wiadomości zamieszczone w publikacjach i programach tv

DZIAŁ: PIENIĄDZ I BANKOWOŚĆ.

Stopień **DOPUSZCZAJĄCY** otrzymuje uczeń, który:

- **przedstawia** funkcje pieniądza;

- **wyjaśnia pojęcia:**
pieniądz, barter, tezauryzacja, emitent, inwestycja, kapitał, realna stopa procentowa, inflacja, deflacja, aprecjacja, deprecjacja, dewaluacja, denominacja, CPI, stopa inflacji, siła nabywcza pieniądza, stopa rezerw obowiązkowych, Bankowy Fundusz Gwarancyjny, kreacja, polityka monetarna, operacje otwartego rynku, debet, limit kredytowy, prowizja, asygnata, PIN;
- **dokonuje podziału** inflacji wg różnych kryteriów;
- **podaje** nazwy i najbliższe siedziby kilku banków komercyjnych;
- **charakteryzuje** rodzaje kredytów;
- **wymienia:**
etapy postępowania przy zaciąganiu kredytu, pozabankowe instytucje finansowe;
- **opisuje** główne elementy umowy rachunku i lokaty.

Stopień **DOSTATECZNY** otrzymuje uczeń, który:

- **omawia** krótko historię pieniądza;
- **wymienia:**
funkcje banku centralnego i RPP, funkcje banków komercyjnych;
- **wyjaśnia** zasadę działania zastawu bankowego i hipoteki;
- **przedstawia** zasady posługiwania się czekiem i kartą płatniczą.

Stopień **DOBRY** otrzymuje uczeń, który:

- **wskazuje** zabezpieczenia banknotów (złotowych i euro);
- **podaje** skutki inflacji dla społeczeństwa;
- **charakteryzuje** funkcje banków komercyjnych;
- **wyjaśnia:**
na czym polega bankowość elektroniczna; zasady funkcjonowania domów maklerskich;
- **przedstawia:**
adresy kilku banków elektronicznych charakteryzując stosowane przez nie zabezpieczenia, rodzaje i zasady funkcjonowania funduszy inwestycyjnych;
- **określa** rodzaje zabezpieczeń kredytu;
- **porównuje** ofertę banków w zakresie prowadzenia rachunków osobistych;
- **rozdziela** rodzaje kart płatniczych.

Stopień **BARDZO DOBRY** otrzymuje uczeń, który:

- **omawia** konsekwencje wprowadzenia euro w Polsce;
- **charakteryzuje:**
poszczególne rodzaje inflacji, restrykcyjną i ekspansywną politykę monetarną;
- **przedstawia graficznie** inflację i jej zmiany pod wpływem różnych czynników;
- **przedstawia** wpływ banku centralnego i RPP na sytuację finansową kraju;
- **wyjaśnia:**
znaczenie stabilizacji finansowej państwa dla funkcjonowania firm i dla całej gospodarki;
- **rysuje** schemat przedstawiający politykę monetarną;
- **porównuje** ofertę banków w zakresie wybranego kredytu;
- **wypełnia** wniosek kredytowy (w warunkach symulacyjnych);
- **oblicza** wielkość odsetek od założonej lokaty;

Stopień **CELUJĄCY** otrzymuje uczeń, który:

- **posiada wiadomości i umiejętności** znacznie wykraczające poza program nauczania,
- **wykazuje** szczególne zainteresowanie przedmiotem nauczania,
- **aktualizuje wiedzę** w oparciu o wiadomości zamieszczone w publikacjach i programach tv

DZIAŁ: PODATKI I UBEZPIECZENIA.

Stopień **DOPUSZCZAJĄCY** otrzymuje uczeń, który:

- **wyjaśnia pojęcia:**
podatnik, płatnik, przedmiot opodatkowania, podstawa opodatkowania, stawka podatkowa, interwencjonizm państwowy, transfer;
- **wymienia:**
stawki tego podatku, rodzaje ubezpieczeń, przykłady obowiązkowych ubezpieczeń majątkowych i osobowych, nazwy kilku OFE;
- **wskazuje** ulgi w podatku dochodowym od osób fizycznych;
- **kwalifikuje** różne typy ubezpieczeń do majątkowych lub osobowych.

Stopień **DOSTATECZNY** otrzymuje uczeń, który:

- **omawia:**
rodzaje podatków, inne formy opodatkowania (na ogólnych zasadach, ryczałtowy, karta podatkowa);

- **wyjaśnia:** mechanizm funkcjonowania podatku VAT, podatku dochodowego od osób prawnych, funkcje podatku akcyzowego, mechanizm funkcjonowania podatku dochodowego od osób fizycznych, na co przeznaczane są składki na poszczególne rodzaje ubezpieczeń, kto finansuje poszczególne składki na ubezpieczenia społeczne, zasady tzw. ogólnych warunków ubezpieczenia;
- **prezentuje** konsekwencje nie wywiązywania się z obowiązków podatkowych.

Stopień **DOBRY** otrzymuje uczeń, który:

- **przedstawia:** funkcje podatków, różnicę między stawką 0 a zwolnieniem od podatku;
- **omawia** przykłady ulg podatkowych dla firm;
- **wyjaśnia:** wpływ państwa na poszczególne sfery życia społeczeństwa; rolę Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego
- **porównuje** oferty wybranych ubezpieczeń.

Stopień **BARDZO DOBRY** otrzymuje uczeń, który:

- **oblicza:** podatek od ceny brutto i netto (różne stawki podatkowe), składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne od danej pensji;
- **wypełnia** deklarację PIT – 5;
- **wyjaśnia:** zasady wspólnego opodatkowania małżonków uwzględniając korzyści, kiedy należy przystąpić do OFE, sens płacenia podatków oraz ich znaczenie;
- **omawia** działanie restrykcyjnej i liberalnej polityki fiskalnej państwa;
- **przeprowadza** proces uzyskiwania odszkodowania (np. po wypadku drogowym).

Stopień **CELUJĄCY** otrzymuje uczeń, który:

- **posiada wiadomości i umiejętności** znacznie wykraczające poza program nauczania,
- **wykazuje** szczególne zainteresowanie przedmiotem nauczania,
- **aktualizuje wiedzę** w oparciu o wiadomości zamieszczane w publikacjach i programach tv

DZIAŁ: KOMUNIKACJA INTERPERSONALNA.

Stopień **DOPUSZCZAJĄCY** otrzymuje uczeń, który:

- **wymienia:** rodzaje wypowiedzi i formy komunikacji niewerbalnej, wady i zalety pracy zespołowej, podstawowe zasady niedopuszczania do konfliktów;

- **wyjaśnia pojęcia:**
egoizm, konformizm, perswazja, manipulacja, kompromis, wartość, własność, wolność, sprawiedliwość, odpowiedzialność;
- **rozdziela:**
cechy i zachowanie „twardego” i „miękkiego” negocjatora, postawę etyczną i nieetyczną;
- **opisuje** sytuacje stresowe u osoby prowadzącej własną firmę;
- **przedstawia** fizyczne i psychiczne skutki stresu.

Stopień **DOSTATECZNY** otrzymuje uczeń, który:

- **rozdziela:**
komunikację werbalną i niewerbalną, postawy asertywne, agresywne i bierne;
- **wymienia** najważniejsze cechy przekazu werbalnego;
- **wyjaśnia:**
na czym polega postawa asertywna, znaczenie pracy zespołowej i rolę lidera;
- **przedstawia:**
metody rozwiązywania konfliktów, błędy negocjacyjne, znaczenie w/w zjawisk w życiu gospodarczym;
- **opisuje** podstawowe zasady prowadzenia negocjacji.

Stopień **DOBRY** otrzymuje uczeń, który:

- **określa** znaczenie komunikacji niewerbalnej;
- **opisuje** bariery komunikacji międzyludzkiej;
- **analizuje** mocne i słabe strony własnej osobowości;
- **przedstawia przykłady:**
w których praca zespołowa jest niepożądana, zachowań etycznych i nieetycznych w domu, szkole, pracy - w życiu codziennym;
- **wymienia** podstawowe błędy prowadzące do nasilenia konfliktów, sposoby radzenia sobie ze stresem.

Stopień **BARDZO DOBRY** otrzymuje uczeń, który:

- **projektuje:**
asertywne reakcje w wybranych sytuacjach, sposoby pokonywania barier w pracy zespołowej, typową sytuację negocjacyjną i stosuje wybraną metodę, sytuację stresową i stosuje jedną z metod zaradczych;
- **ocenia** własne predyspozycje względem dalszej kariery zawodowej;
- **stosuje** na wybranym przykładzie jedną z metod rozwiązywania konfliktów;
- **analizuje** specyficzne reguły etyczne wybranych zawodów (stanowisk).

Stopień CELUJĄCY otrzymuje uczeń, który:

- **posiada wiadomości i umiejętności** znacznie wykraczające poza program nauczania,
- **wykazuje** szczególne zainteresowanie przedmiotem nauczania,
- **aktualizuje wiedzę** w oparciu o wiadomości zamieszczone w publikacjach i programach tv

DZIAŁ: WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Stopień DOPUSZCZAJĄCY otrzymuje uczeń, który:

- **wymienia:**
kraje należące do UE, w tym kraje strefy euro, najważniejsze organizacje międzynarodowe, do których należy Polska;
- **wyjaśnia pojęcie:** globalizacja.

Stopień DOSTATECZNY otrzymuje uczeń, który:

- **wyjaśnia** podstawowe zasady funkcjonowania UE
- **wymienia** korzyści i szanse Polski wynikające z integracji z Unią Europejską;
- **przedstawia** skutki nie włączenia Polski do UE;
- **omawia** cele funkcjonowania tych organizacji;
- **charakteryzuje** uwarunkowania pomyślnego rozwoju Polski.

Stopień DOBRY otrzymuje uczeń, który:

- **wskazuje** na mapie najważniejsze siedziby instytucji europejskich;
- **wymienia:**
koszty dostosowawcze i ewentualne zagrożenia wynikające z procesu integracji, prawa i obowiązki Polski jako członka wybranej organizacji;
- **rozdziela** pozytywne i negatywne skutki globalizacji.

Stopień BARDZO DOBRY otrzymuje uczeń, który:

- **porównuje** poziom rozwoju społeczno - gospodarczego Polski z rozwojem innych krajów (według wybranych wskaźników).

Stopień CELUJĄCY otrzymuje uczeń, który:

- **posiada wiadomości i umiejętności** znacznie wykraczające poza program nauczania,
- **wykazuje** szczególne zainteresowanie przedmiotem nauczania,
- **aktualizuje wiedzę** w oparciu o wiadomości zamieszczone w publikacjach i programach tv

^x Zaznaczono wiadomości i umiejętności, które będą dodatkowo ćwiczono z uczniami o zdiagnozowanych mikrodeficytach i trudnościach w nauce na zajęciach wyrównawczych oraz konsultacjach indywidualnych.